

GA redakcija domisi ir seka daug metų besitęsiančią gamtos paminklo – Šeškinės ozo bylą. **2021 m. vasario 10 d.** geologas dr. Augustinas Linčius buvo parengęs kreipimąsi į Vilniaus m. savivaldybę dėl garsiojo gamtos paminklo ir jo aplinkos kaip kraštovaizdžio draustinio įteisinimo ir pirminės jo kalvagūbrinės formos atkūrimo. Bet tuo metu kaip tik prasidėjo įvairaus lygio diskusijos dėl šio draustinio įsteigimo, tad kreipimasis taip ir nebuvo išsiųstas. Šiuo metu situacija šiek tiek pasikeitusi, tačiau ne taip, kad neberekėtų neriimti. Šiame A. Linčiaus kreipimesi nemažai dar ir šiandien svarstytinų klausimų.

Skaitytojus norime informuoti, kad dalyvaujant Valstybinės saugomų teritorijų (VSTT) ir Lietuvos geologijos tarnybų (LGT) bei Gamtos tyrimų centro (GTC) specialistams keletą kartų svarstytas ozo išsaugojimo klausimas, bet bendro sutarimo taip ir nerasta. VSTT atstovai aiškino, kad pradėtas visų gamtos paveldo objektų ir jų apsaugos zonų peržiūrėjimas, ir tvirtino, jog būsimasis valstybinio gamtos paminklo Šeškinės ozo apsaugos statusas būsiąs reikšmingesnis nei neaiškaus pavaldumo draustinio. Netrukus sulaukta ir Lietuvos Respublikos (LR) aplinkos ministro įsakymo „Dėl saugomų gamtos paveldo objektų paskelbimo ir jų ribų schemų patvirtinimo“ (2022 m. birželio 14 d. įsakymas Nr. D1-184) su patvirtintu schemų priedu.

Nepaisant šios schemos įteisinimo, ozo reljefo formų atkūrimo ar jo aplinkos sutvarkymo klausimai ir toliau lieka neišspręsti ir labai aktualūs.

Augustinas Linčius

**APIE ILGAI VILKINTĄ
ŠEŠKINĖS OZO KRAŠTOVAIZDŽIO
DRAUSTINIO ĮSTEIGIMĄ IR TRUKDŽIUS,
VIS DAR BLOKUOJANČIUS JO
KALVAGŪBRINĖS FORMOS ATKŪRIMĄ**

Šeškinės ozas, 1972 m. Augustino Linčiaus nuotr.
Šeškinė Esker. Photo by A. Linčius

Šeškinės ozas – išpuodingas ledynmečio akumuliacinio reljefo atlikuonis, susidaręs maždaug prieš 18–16 tūkst. m. pleistoceno epochos paskutinio žemyninio ledyno pakraštyje, kai į šiaurę ir šiaurvakarius nuo

Vilniaus visą pažemėjimą tarp dabartinių Šeškinės kalvų ties Neries senslėniu ir Riešės aukštuma dengė labai storas ledo sluoksnis. Šio ozo riedulingų fluvioglacialinių sąnašų (žvyras, įvairiagrūdės smėlis) storymė (>12 m)

sluoksniavosi sudėtingame suaižėjusio („ne-gyvojo“) ledo plyšiniame tunelyje ir jo žiotyse, per šią teritoriją iš šiaurės pietų kryptimi plūstant tirpstančio ledo vandens srautams su nešmenimis. Kai ledynas prie Vilniaus sutirpo, drumsto vandens patvanka nuslūgo, o sąnašos susigulėjo, plyname fliuvioglacialinių ir termokarstinių plotų gamtovaizdyje išryškėjo vingiuotų apybrėžų kalvagūbris – Šeškinės ozas, kurio pirminis ilgis buvo per 1 200 m (šiandien išlikę 1 160 m), aukštis – iki 18 m, vidutinis plotis – 50 m.

Šeškinės kaimas istoriniuose šaltiniuose pirmą kartą paminėtas 1390 m., kai netoli dabartinio ozo, matyt, jau būta ne vienos sodybos. Pašonėje vinguriuojantis kalvagūbris gyventojams patiko: juo grožėtasi ir naudotasi ūkiniais poreikiais tenkinti. Kiek vėliau suvokta, jog šis kalvagūbris gali puikiai pasitarnauti ir kaip natūralus gamtinis gynybinis užtvartas. Jame įrengus apkasus galima būti saugesniam ir geriau stebėti aplinką, o jei reikėtų, netikėtomis salvėmis sustabdyti per Šeškinės kaimą slenkantį priešą. Ir tokių apkasų tikrai prireikė, pavyzdžiui, 1794, 1831 ar 1863 m. sukilimų metu, kai drąsūs vyrai čia treniravosi, kad geriau pasirengtų kariniams

WINCENTY OKOLOVICZ

OZ SZESZKINSKI.

(Z planem, dwoma rysunkami w tekście i tablicy)

Na północ od Wilna, w odległości niecałych 1½ km. od miasta, pomiędzy szosą do Mejszagoly a traktem do Podbrzezia, na wschód od wsi Szeszkinię, ciągnie się pięknie wystający oz długości 1200 m (fig. 31).

Jedyna oryginalna wzmianka istniejąca o ozie Szeszkinińskim w literaturze znajduje się w pracy Sobolewyc¹⁾, których uważać należy za jego odkrywców. S. Lencewicz podaje w „Kursie Geografii Polski“ reprodukcję ozu w/g Sobolewa.

OTOCZENIE OZU

Zbliżając się do ozu od strony wsi Nowosiółki, należy przedewszystkiem obejść wysokie kopulaste, pokryte kamieniami wzgórza, zamykające dużą kotlinę, której dno podzielone jest poprzecznymi wzniesieniami na kilka niezależnych depresyj. Cała kotlina, a zwłaszcza wyniosłość dna, pokryte są obficie glazami, przeważnie wielkości pięści. Jedynie u stóp wzgórza, zamykającego kotlinę od strony Wilji, w dole po wybrany zwrze, znajduje się kilka bloków o średnicy co najwyżej 1 metra. Kilka jarów wcinę się mocno w północne i zachodnie zbocza kotliny; wypływają z nich źródła, których połączone wody tworzą wąski strumyk, spływający na wschód, przez Nowosiółki ku Wilji. W odkrywkach nad tym strumykiem odsłania się morena barwy czerwonej. Poprzeczne wzniesienia, położone bliżej doliny Wilji, poprzecinane są przez działanie erozji wód deszczowych. W ten sposób cała kotlina straciła swój charakter bezodpływowy, za wyjątkiem jej części południowej, oddzielonej od pozostałej dość wysokim progiem. W tej depresji znajduje się jezioro o średnicy około 50 m (fig. 32 i 33, 1/4).

OPIS OZU

W odległości około 120 m na południe od jeziora, wznosi się garb na 19 m ponad jego zwierciadło. Jest to początek ozu. Dalej garb ten przechodzi w ciągły wał o grzbiecie falistym, który w wązowatych skrętach wije się aż pod wieś Szeszkinię.

¹⁾ D. Sobolew i N. Sobolew — „O Jedynkowych olizienach w okrestnoscach g. Wilny Wilno, 1912 (J. Zawadzki).

²⁾ Rzymskimi liczbami oznaczone są punkty (wzgl. obiekty), umiejscowione na rysunkach.

Vincenzo Okolovičiaus publikacijos apie jo atliktus detalius Šeškinės ozo tyrimus fragmentas, 1934 m.

Fragment of V. Okolovičius' publication about his detailed research on Šeškinė Esker, 1934

veiksmams prieš carinės Rusijos kariauną. Daugiausia karinės paskirties apkasų čia iškasta XX a. per Pirmąją ir Antrąją pasaulinius karus.

Šeškinės ozo ketera, 1972 m. Augustino Linčiaus nuotr.
The ridge of Šeškinė Esker. Photo by A. Linčius

Šeškinės ozą, kaip labai seną ir vertingą žemyninio ledyno tirpsmo vandenų suplautą tipiską akumuliacinio reljefo kalvagūbrinę formą, dar 1911 m. bene pirmieji apžiūrėjo ir informaciją apie ją 1912 m. spaudoje paskelbė geologai D. ir N. Sobolevai, o 1934 m. pasirodė Vilniaus Stepono Batoro universiteto dėstytojo Vincento Okolovičiaus publikacija apie jo atliktus detalius Šeškinės ozo tyrimus, kurie patvirtino, kad ši paviršinė reljefo forma – ozas ir kad ji yra unikali ir saugotina paminklinė vertybė.

Deja, po Antrojo pasaulinio karo, sovietmečiu, kai Šeškinės ozas teritoriškai priklausė kolūkiui „Naujas kelias“ ar vėliau – Vilniaus m. remonto trestui, jis ne tik kad nesaugotas, bet ir patyrė pačią didžiausią pažaidą – 1952 m. čia pradėtas kasti žvyras ir smėlis įvairių Vilniaus m. statybų reikmėms. Ši netrukdoma lėkštų pragmatikų veikla tęsėsi beveik šešerius metus, kol Šeškinės ozo niokojimą pamatę ar apie tai sužinoję Vilniaus visuomenės, švietimo ir mokslo atstovai bei gamtininkai profesionalai pareikalavo nedelsiant nutraukti neteisėtą kasybą.

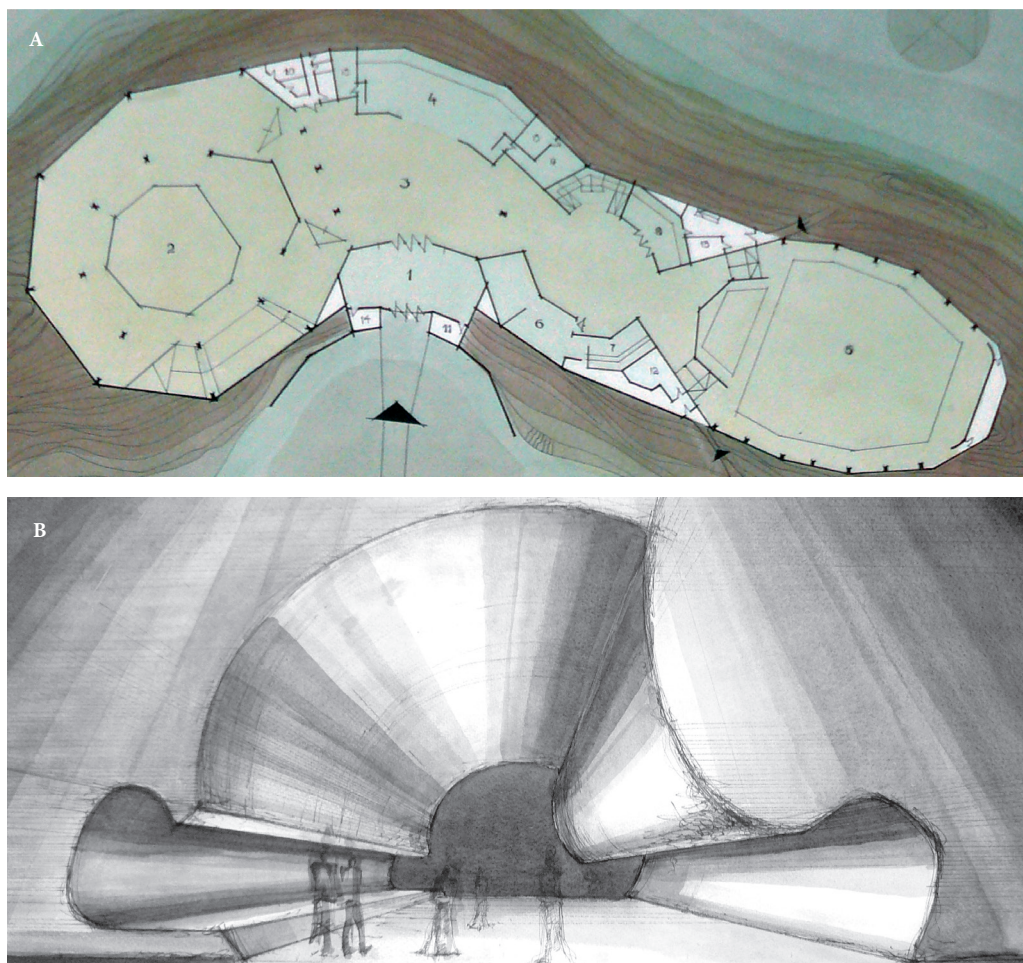
Nors Šeškinės k. Vilniaus m. savivaldybei administruoti perduotas dar 1955 m., ji nedėjo jokių pastangų stabdyti ozo niokojimą, o vėliau ir dėl šio unikalaus Vilniaus gamtos

paveldo objekto pažeistų vietų atkūrimo bei prarastos jo pirminės formos grąžinimo. Reaguodamas į protestuotojų argumentus Gamtos apsaugos komiteto, tuomet priklausiusio LTSR Ministrų Tarybai, pirmininkas Viktoras Bergas 1957 m. sustabdė tolesnį Šeškinės ozo naikinimą. Karjere jau buvo iškasta ir išvežta >80 000 m³ žvyro ir smėlio. Net ir po šio draudimo dar daug metų žvyras čia buvo kasamas vogčiomis. Keista, kad už tokį akivaizdų Vilniaus savastimi tapusio ozo žalojimą anuomet niekas nebuvo įspėtas ar nubaustas, niekam iš atsakingų pareigūnų nepavesta organizuoti ozo ir jo aplinkos atkuriamųjų gamtosauginių darbų. V. Bergas ragino ieškoti galimybių sutvarkyti Šeškinės ozą sužalojusį karjerą, siūlė jo vientisumą atkurti pažeistas vietas užpilant suvežtiniu gruntu (ne šiukšlėmis!), o aplinkinę teritoriją apsodinti medžiais ir paversti parku. Vis dėlto skubiai nepriėmus sprendimo ir kurį laiką nieko konkrečiai nedarant, netrukus karjeras virto patrauklia vieta šiukšlynui, į kurį visokias nereikalingas atliekas ir buitines šiukšles vežė kas tik panorėjęs, be to, čia buvo sprogdinami mieste rasti karo laikų sprogmenys, deginamos padangos ir pan. Vilniaus valdžia pasirodė bejėgė su tuo kovoti.

Karjero pažeistas Šeškinės ozas, 1972 m. Augustino Linčiaus nuotr.

Šeškinės Esker damaged by quarry. Photo by A. Linčius

Būsimųjų architektų-restauratorių pasiūlyto Šeškinės ozo pažeistosios dalies atstatymo projekto fragmentai: A – išorinio statinio brėžinys, B – pastato vidaus eskizas

Fragments of the project for the restoration of the damaged part of Šeškinė Esker proposed by future architects-restorers: A – drawing of the external structure, B – sketch of the interior of the building

1964 m. Šeškinės ozas paskelbtas valstybiniu geologiniu (dabar – geomorfologiniu) paminklu, tačiau šio teisinio gamtosauginio statuso nepakako, kad liautųsi ozo teršimas. 1970 m. projektuojant gyvenamąjį Šeškinės mikrorajoną buvo numatyta plati, ožą kertanti magistralinė gatvė, o didžiajame duburyje ties šiaurine ozo dalimi (iš rytų pusės) – stadionas. Pasipriešinus visuomenei ir gamtininkams 1972 m. projektuotojai šio sumanymo atsisakė. 1969 ir 1971 m. spaudoje pasirodė dar vienas įdomus Šeškinės ozo gelbėjimo pasiūlymas, kuris galėjo sustabdyti besitę-

siantį jo šiukšlinimą: didžiojo karjero ertmėje suprojektuoti kultūrinės paskirties požeminį statinį (gal Geologijos muziejų?) su pirminę ozo keterą atitinkančia velėnuota stogo danga. Tam pritarė Vilniaus dailės instituto Architektūros katedra, o jos studentai, būsimieji architektai ir restauratoriai, 1972 m. vertinti pateikė penkis – J. Lobaitės, L. Valinevičiūtės, A. Banaičio, R. Repšio ir A. Siurblio, kuriems vadovavo prof. E. Budreika, – projektus. Po metų, 1973-iaisiais, LTSR Valstybinis statybos reikalų komitetas paskelbė, kad 1975 m. organizuos atvirą konkursą Šeškinės ozo apsaugos ir

panaudojimo geriausiam projektiniam sprendimui išaiškinti. Parengta ir projektinė užduotis, tačiau konkursas neįvyko. Šeškinės ozo ir jo aplinkos išsaugojimo ir tvarkymo reikalams aptarti buvo kviečiama ne viena komisija, jose dalyvaudavo Vilniaus m. vykdomojo komiteto, Gamtos apsaugos komiteto, Vilniaus universiteto, Lietuvos mokslų akademijos, Lietuvos geologijos mokslinio tyrimo instituto ir kitų įstaigų atstovai, buvo surašomi aktai su pasiūlymais (pvz., 1970 m. gruodžio 1 d. ir 1979 m. balandžio 23 d.), tačiau realiai niekas neįvykdyta. Deja, neatsirado, kas būtų ryžęsis ir finansavęs bent vieną šių paminėtų sumanymų.

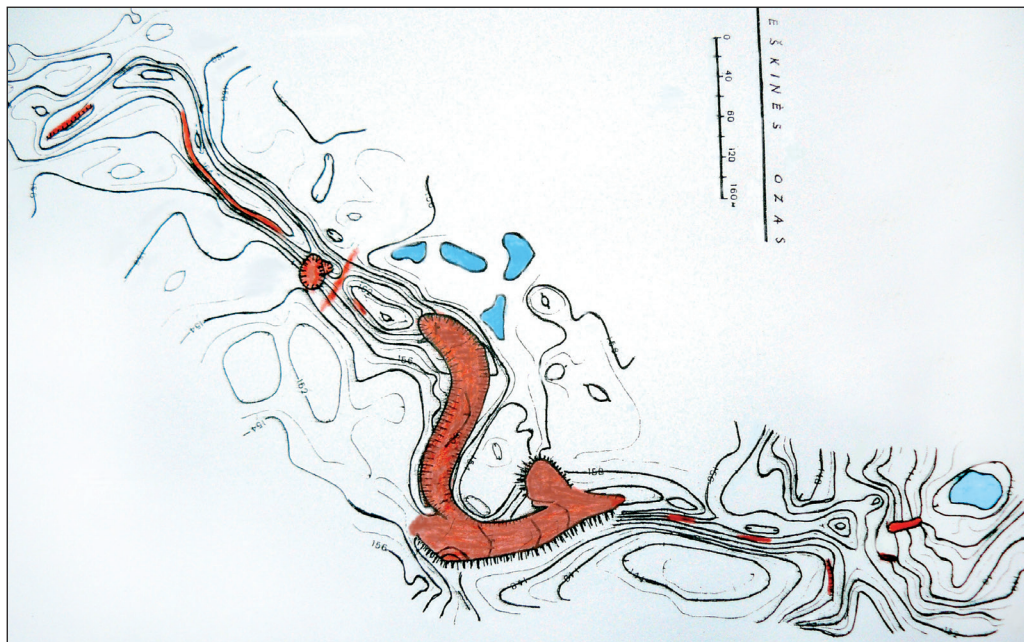
Palanki proga likviduoti ozo karjero šiukšlyną pasitaikė 1979–1980 m., kai buvo pertvarkomas Vilniaus m. gatvių tinklas ir platinamos išvažiavimo iš miesto Ukmergės kryptimi gatvės. Nuspręsta perteklinį gruntą panaudoti užpilant Šeškinės ozo karjerą. Gaila, kad Vilniaus m. vykdomojo komiteto administracija, taip pat Statybos ir architektūros valdyba tai darė atmestinais, be geodezininkų priežiūros. Nors žinojo, bet nepasinaudojo ir Vilniaus inžinerinio statybos instituto (VISI, dabar Vilniaus Gedimino technikos universi-

tetas) diplomantės Valerijos Mikščiukaitės vadovaujant A. Klimašauskui 1975 m. parengtu Šeškinės ozo atkūrimo M 1:5 000 hipsometrinio planu (izohipsės kas 0,5 m). 1981 m. VISI diplomantas V. Bulavas, vadovaujant A. Klimašauskui, M 1:5 000 hipsometriniam plane užfiksavo esamą Šeškinės ozo formos būseną ir sudarė kalvagūbrio atstatymo žemės darbų kartogramą. Deja, atvežtinis gruntas užpildyti tik apatiniai du trečdaliai karjero tūrio ir nepavyko visiškai atkurti ozo keteros – tam pritrūko maždaug 25 000 m³ grunto.

Vangi Vilniaus m. valdžios reakcija ir abejingas požiūris į Šeškinės ozo pažeidimus, nesigilinimas į blogos jo priežiūros priežastis sovietmečiu sulaukdavo aštrios aukštosiose mokyklose, švietimo įstaigose dirbusių, visuomeniškai aktyvių gamtininkų kritikos. Jie įvairiomis progomis skelbė apie blogą gamtos paminklų ir kitų saugotinių teritorijų priežiūrą ir ragino įgyvendinti numatytas gamtosaugines priemones. Tik praėjus šėsiolikai metų (!) nuo Šeškinės ozo paskelbimo respublikinės reikšmės geologiniu paminklu, Vilniaus m. Liaudies deputatų tarybos vykdomasis komitetas 1980 m. patvirtino Šeškinės ozo apsauginės zonos ribas.

Ozo pašonėje esanti pelkė su ežeriukais, 1972 m. Augustino Linčiaus nuotr.
A swamp with small lakes next to esker. Photo by A. Linčius

Labiausiai dėl žmonių veiklos pažeistos Šeškinės ozo vietos (pažymėta raudonai)

The areas of Šeškinė Esker that have been most damaged by human activity (marked in red)

Reikiamo dėmesio Šeškinės ozui neskyrė ir 1990 m. kovo 11 d. nepriklausomą valstybę atkūrusi Lietuva, todėl šis unikalus gamtos paminklas ir jo žalioji aplinka patyrė skubotai Vilniuje prasidėjusią ir greitai išsismaginusią privatizaciją. Neviešinant visuomenei ji išibrovė ne tik į Šeškinės ozo apsauginę zoną, bet net ir į patį ozą. Paaiškėjo, kad vienas toks paslaptingas privatus sklypas apima bemaž visą pietinę Šeškinės ozo pusę! Ši „sklypinė situacija“ tapo vienu pagrindinių stabdžių, trukdančių parengti ir įgyvendinti visuminį Šeškinės ozo ir jo aplinkos tvarkymo projektą. Žinomi, o neretai ir neaiškūs sklypų savininkai nuolat tarpusavyje bylinėjasi ir daug laiko gaišta teismuose, todėl privačiuose sklypuose atlikti gamtosaugininkų siūlomus priežiūros darbus beveik neįmanoma. Pavyzdžiui, 2007 m. panaudojus Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas VSTT užsakymu Šeškinės seniūnijoje turėjo vykti ozo gamtotvarkos darbai (UAB „Aketonas“ projektas: pėsčiųjų ir dviračių takai, apžvalgos aikštelės, krūmynų retinimas ir t. t.). Darbams nejudant, 2008 m. sausio 10 d.

LR Ministrą Pirmininką, LR aplinkos ministrą, Vilniaus apskrities viršininką, Vilniaus m. merą pasiekė Vilniaus m. savivaldybės tarybos Sveikatos ir aplinkos apsaugos komiteto Aplinkos komisijos raštas „Dėl Šeškinės ozo ir jo aplinkos sutvarkymo“. 2008 m. Šeškinės ozo tvarkymo projektas koreguojamas (papildytas). 2010 m. vasario 25 d. Vilniaus m. savivaldybės tarybos Aplinkos apsaugos visuomeninė komisija raštą „Dėl Šeškinės ozo, unikalaus valstybinio gamtos paminklo išlikimo“ išsiunčia aplinkos ministrui, VSTT direktoriui, Vilniaus m. savivaldybės tarybai. GTC Geologijos ir geografijos institutas 2010 m. balandžio 9 d. raštą „Dėl gamtos paminklo Šeškinės ozo atkūrimo ir jo parko steigimo“ išsiunčia aplinkos ministrui ir VSTT direktoriui, o balandžio 12 d. ji tuo klausimu surengia pasitarimą. 2010 m. balandžio 16 d. VSTT direktoriui raštą „Dėl Šeškinės ozo draustinio steigimo pagrindimo“ siunčia geologai A. Linčius ir V. Baltrūnas, o gegužės 6 d. į LR Ministrą Pirmininką ir aplinkos ministrą „Dėl gamtos paminklo – Šeškinės ozo kritiškos

Šio vaizdo jau nebeliko – šiandien šis ozo fragmentas apaugęs krūmais ir medžiais, 2010 m. Valentino Baltrūno nuotr.

This image is no longer there – today this fragment of the esker is overgrown with bushes and trees, 2010. Photo by V. Baltrūnas

būklės“ kreipiasi Vilniaus m. Šeškinės ir Fabijoniškių seniūnai. 2012 m. pateiktas naujas UAB „Aketonas“ projekto variantas, bet tvarkybos darbai realizuoti tik iš dalies, t. y. nepriřazuotoje ozo dalyje.

Peršasi rimta išvada, kad Lietuvos valstybė padarė didelę klaidą, leidusi privačių sklypų dalybas Šeškinės ozo ir jo apsauginės zonos teritorijoje. Atsižvelgiant į piliečių konstitucinę teisę turėti sveiką gyvenamąją aplinką, t. y. žaliuosius plotus, būtina kuo greičiau ją atitaistyti. Visoje šioje teritorijoje valstybė privalo išpirkti (nacionalizuoti) privačius sklypus, nes tai bendra miestiečių ir Lietuvos piliečių nuosavybė, kurią būtų galima panaudoti visuomenės rekreacinėms ir kultūrinėms reikmėms.

Deja, netrukus po 1990-ųjų prasidėjusi agresyvi, neribojama teritorinė urbanizacija tęsiasi. Didžiulį sklypą tarp Ozo gatvės ir Šeškinės kalvyno šlaitų įsigijęs prekybinis gigantas „Akropolis“ čia pasistatė pramogų centrą, sandėlius ir panoro pasigerinti privažiavimą prie jų, tam reikalui skyrė nemažai lėšų. Iki 2012 m. jiems pavyko „prastumti“ ir užbaigti žaliąją aplinką kertančio viaduko virš Ozo g. statybą, užsimota nuo jo šiaurės kryptimi nutiesti papildomą gatvę, kuri ateityje jungtųsi

su seniai Vilniaus m. plane pažymėta Šiaurės gatve. Tam aktyviai pasipriešinusi visuomenei ir gamtosaugininkams pavyko Vilniaus m. savivaldybę ir „Akropolio“ vadovus įtikinti, kad atsisakytų jungiamosios gatvės ir paklustų šioje Šeškinės seniūnijos teritorijoje galiojančioms gamtos, aplinkos apsaugos nuostatoms. Tik ar ilgam? Štai ant valstybinės reikšmės paminklo Šeškinės ozo pietinės dalies (ties Gelvonų ir Ozo g. sankirta), matyt, „Akropolio“ iniciatyva, susitarusi su šia ozo dalį privatizavusiu piliečiu (ar piliečiais), jau senokai pastatytas aukštas masyvus reklaminis prekybininkų stendas, kurio čia neturėtų būti. Nejau iki šiol jo nepastebėjo Aplinkos ministerijos, Vilniaus m. savivaldybės pareigūnai? Juk būtent jiems patikėta rūpintis saugomais gamtos paminklais ir už tokius ar panašius pažeidimus be išlygų turėtų būti skiriamos nemažos baudos, o pažaida likviduojama.

Būdamas niekaip neįteisintame bevardžiame parke Šeškinės ozas vargu ar galėjo sulaukti deramo dėmesio ir pažeistų vietų atkūrimo, o tuo labiau daugiametės išlikimą garantuojančios apsaugos. Todėl Vilniaus gamtosauga besidomintys mokslinių institutų, aukštųjų mokyklų darbuotojai, visuomeninių bendrijų

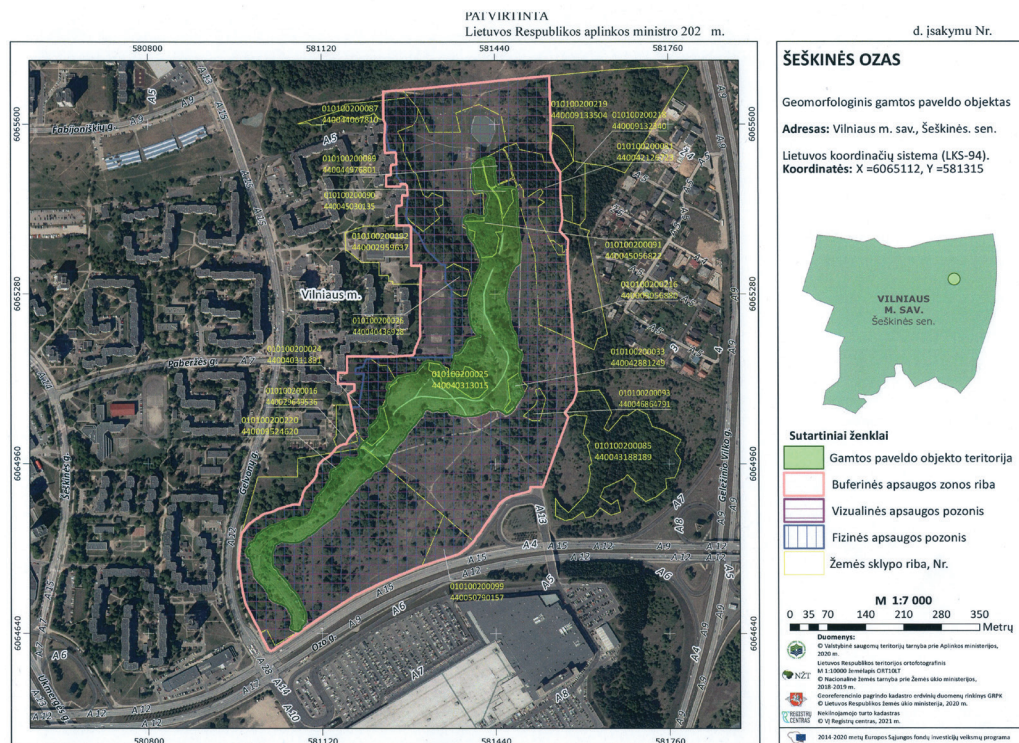
ir organizacijų atstovai neapsikentę ėmėsi šio reikalo iš esmės ir ieškojo, koks gamtotvarkos režimas Šeškinės ozui tiktų geriausiai ir užtikrintų kokybiškiausią jo apsaugą. 2007 m. pasitarimuose su VSTT direktore Rūta Baškyte išgirsta apie valstybinio kraštovaizdžio draustinio privalumus bei galimybes ir patarimą tokį steigti ozo apsaugai. Tam pritarė didžiuma apklaustų gamtininkų specialistų ir visuomenininkų. 2010 m. birželio pradžioje LR Ministrui Pirmininkui Andriui Kubiliui ir aplinkos ministrui Gediminui Kazlauskui įteiktas Vilniaus m. savivaldybės administracijos, Šeškinės ir Fabijoniškių seniūnų Liudviko Lajausko ir Jono Novikevičiaus, Vilniaus m. Šeškinės bendruomenės savivaldos tarybos pirmininko Antano Bakaičio ir Vilniaus m. Fabijoniškių bendruomenės „Fabijonai“ pirmininkės Dalios Grigienės pasirašytas kreipimasis dėl Šeškinės ozo draustinio įsteigimo, kuriam savo parašais pritarė dar 472 Šeškinės ir Fabijoniškių seniūnijų gyventojai. Deja, ir po šių pastangų ilgokai teko laukti, kol Aplinkos ministerija ir Vilniaus m. savivaldybė, tik gavusios daugybę užklausų ir paraginių, ėmėsi rimčiau ir nuosekliau domėtis šiuo klausimu.

Nauja pradžia galima laikyti 2016 m. gruodžio 19 d., kai geologas A. Linčius išsiuntė prašymą Aplinkos ministerijai, kurį po trijų dienų kanceliarija elektroniniu paštu

persiuntė LR Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui. Tapęs vyriausybinio šis dokumentas priverė Aplinkos ministeriją įpareigoti VSTT organizuoti pasitarimą Šeškinės ozo kraštovaizdžio draustinio steigimo klausimu. Jis įvyko 2017 m. sausio 20 d., dalyvaujant Aplinkos ministerijos, VSTT, Vilniaus m. savivaldybės atsakingiems atstovams ir kitiems suinteresuotiems asmenims. Susitikime paaiškėjo, ko dar reikia, kad Šeškinės ozo ir jo gamtinės aplinkos išsaugojimo juridinio statuso paieška baigtųsi sėkmingai. LGT buvo pavesta parengti valstybiniam Šeškinės ozo kraštovaizdžio draustinui steigti siūlomos teritorijos schemą su ozo aplinkoje esančių kitų vertingų geologinių ir geomorfologinių objektų apibūdinimu. Ši papildoma informacinė medžiaga perduota Aplinkos ministerijai ir VSTT, pasiekė Vilniaus m. savivaldybės administracijos Miesto plėtros departamentą bei „Vilniaus plano“ darbuotojus, kurie buvo bebaigę rengti naują bendrąjį Vilniaus m. planą. Taip beveik užbaigtame bendrajame Vilniaus m. plane (98-ame jo lape) 2020 m. pagaliau pažymėtas ne Šeškinės parkas su ozu, apie kurį dar 1958-aisiais pirmasis buvo užsiminęs V. Bergas, o rytinėje Šeškinės seniūnijos dalyje numatomas įsteigti valstybinis Šeškinės ozo kraštovaizdžio draustinis. Vis dėlto ši ilgai laukta žinia kiek apkarto, nes jo plotas gerokai sumažintas: Vilniaus m.

Dabartinis Šeškinės ozo vaizdas nuo Ozo gatvės pusės, 2010 m. Valentino Baltrūno nuotr.
Current view of Šeškinė Esker from the Ozas street side. Photo by V. Baltrūnas

Saugomo gamtos paveldo objekto Šeškinės ozo ribų schema (LR aplinkos ministro 2022 m. birželio 14 d. įsakymas Nr. D1-184 „Dėl saugomų gamtos paveldo objektų paskelbimo ir jų ribų schemų patvirtinimo“ su patvirtintu schemų priedu) Scheme of the boundaries of the protected natural heritage object Šeškinė Esker (Order of the Minister of the Environment of the Republic of Lithuania “On the declaration of protected natural heritage objects and approval of their boundary schemes” (June 14, 2022, Order No. D1-184) with the approved annex to the schemes)

savivaldybė nepitaria maksimaliam – 51,31 ha šio draustinio plotui ir nurodo sumažintą iki 45,5 ha. Gamtosaugininkai tvirtai įsitikinę, kad Šeškinės ozo apsaugai reikalingas didžiausias įmanomas profesionalų išmatuotas, jau apčiuopiamas plotas, kurį šiaurinė ir rytinė kryptimis net būtų galima šiek tiek praplėsti. Jis turėtų jungti genetiškai glaudžiai susietas skirtingo pobūdžio (ne tik patyrusias glaciokarstinę praeitį) geologines geomorfologines negyvosios gamtos paveldo vertybes: ozo žemapelkę, Šeškiuko ežerėlį, erdvią lėkštašlaitę glaciokarstinę daubą, gilų ir sausą Šeškinės klonį, daugybę paviršiaus nelygumų įgavusį fluvio-glacialinės terasos fragmentą, rytiniu pakraščiu besiremiantį į glacialinių nuogulų pakilumą, pasiekiančią Neris senslenio šlaito viršutinį kraštą Geležinio Vilko gatvės kaimynystėje.

Taip pat būtina atkurti nukastą ozo dalį, bet, matyt, teks kantriai laukti Šeškinės stadiono statybos atnaujinimo – gal tada vėl atsirastų nereikalingo vietinio grunto, kuriuo, pasitelkiant geodezininkų kontrolę (tikėkimės), bus atkurta pirminė Šeškinės ozo ketėros forma. Lietuvos valstybinėms įstaigoms, Vilniaus m. savivaldybei, įvairioms visuomeninėms organizacijoms, visiems piliečiams laikas susivokti ir saugoti tai, ką unikalaus mums davė gamta, ir išradingai spręsti mūsų sostinės prestižo ir perspektyvinės plėtros problemas. Net intensyviai urbanizuotose miestų dalyse, įsiklausius į visuomenės atstovų, mokslininkų toliaregiškas nuomones ir motyvuotus jų reikalavimus, galimi protingi sprendimai išsaugant mūsų visų gyvenamąją gerinančią žaliuosius plotus, suteikiant jiems deramą valstybinę apsaugą.